

Oponentský posudek na práci Kláry Pirklové *Náboženství jako výzva multikulturní výchovy (Reflexe filosofických východisek problematiky vztahu s cizí, a přesto bližním)*

Práce je věnována problematice z oblasti filosofie výchovy v návaznosti na filosofické tradice vytvářející se v moderním filosofickém myšlení především druhé poloviny 20. století s přesahem k některým podnětům objevujícím se v postmodernistické filosofii - Welsch. Téma samo je iniciováno i samotnými autorčinými osobními i teoretickými zkušenostmi s multikulturní výchovou jako aktuálním problémem soudobého světa. Ale, jak ona sama připomíná, ve svém zkoumání se nezaměřuje jen na vlastní problematiku multikulturní výchovy, ale spíše na to, jak se vlastně vztahy mezi lidmi utvářejí na bázi vztahů mezi jednotlivými osobnostmi, jak je pak tato problematika reflektována v moderní filosofii, případně i v postmodernismu. Téma převážně sociologické, případně kulturně historické se tak v jejím podání proměňuje v téma filosofické, téma zahrnující v sobě především filosofickou problematiku určení člověka.

Ve vlastní práci si autorka nejprve si vytváří jistou filosofickou platformu pro své následující části věnované určujícím momentům vztahu mezi lidmi, jimiž jsou dialog a překonávání hranic mezi kulturami, ale i jednotlivci. Tuto platformu zakládá na výkladu subjektivity, jak je pochopena fenomenologií v jejích různých podobách. Začíná učením zakladatele, Husserla, pokračuje přes Merleau-Pontyho k Levinasovi, dále k Waldenfelsovi a posléze k Buberovi, aby se v konci opět vrátila k Lévinasovi. Základním zaměřením této části je objasnit vztahy mezi dvěma subjekty, ať už tyto vztahy jsou řešeny v různém pojetí.

Za velmi zdařilé považují další dvě části. V první z nich autorka na základě předcházejícího vymezení fenomenologických stanovisek jednotlivých autorů rozebírá problematiku dialogu jako setkávání subjektů, jako hledání společné řeči. Další část dle mého názoru vlastně ta, v níž vrcholí fenomenologické zkoumání autorčinu, je věnována problematice cizince, cizosti. Zde se projevuje naplno autorčina schopnost vytváření vlastních závěrů opřených o znalosti filosofické problematiky fenomenologie i hermeneutiky. Právě tato část umožňuje pak autorce připomenout v závěru Patočkovu myšlenku o pedagogice jako nauce obratu.

V závěrečné části hledá autorka jakési shrnující stanovisko. Oporu pro ně nachází především v uvažování Waldenfelsově a Lévinasově. Do jisté míry přejímá to, že ve vztahu k druhému jako cizímu by mělo převažovat ono přijetí druhého v rovině pathosu. Takovéto východisko dle ní je možno použít pro vytváření nových mezilidských vztahů, založených na lévinasovské odpovědnosti za druhého.

Závěrem ještě připomenu některé drobnější výhrady, které je možné vůči práci vznést. To však nic nemění na celkovém pozitivním hodnocení.

Za jistý nedostatek hned v úvodní části je možno brát autorčino jednostranné přihlášení se k pojetí Husserlova pojmu *Lebenswelt* jako živý svět, přitom i Patočkovu pojetí tohoto pojmu jako přirozený svět má své opodstatnění. Stejně tak je možné vznést námitku k výkladu

fenomenologické redukce, kde se autorka nezmiňuje o Husserlově hledání eidetického základu fenoménu.

V práci postrádám vyšší míru zaměřenosti na zkušenost náboženskou a prezentaci její role při řešení vztahů mezi lidmi. Tato zkušenost zřetelně se projevující především u Bubera a Lévinase, částečně i u Schelera, je poněkud odsunuta, i když nelze říci, že je zcela opomenuta. Autorka snad považuje za samozřejmé, že si čtenář jakoby doplní, že vše, o čem píše, se nějak vztahuje k transcenci, k víře v Boha. Ostatně k Levinasovu pojetí transcendence se pak vrací i v závěru práce.

Celkově je nutno práci označit za podnětný příspěvek jak k filosofii výchovy, tak jak se formuje v současnosti, tak i jako podnět pro samotnou pedagogiku a její současné směřování. Autorce se podařilo přejít od „čisté filosofické problematiky“ k problematice fungování současného světa, současné společnosti. O tom, jak postupovat v souvislosti se setkáváním různých kultur se píše sice hodně, ale onen filosofický základ pro ono setkávání se různých kultur, setkávání se cizích lidí a překonání hranic mezi nimi může dát poučení a návod pro jednání právě filosofie, která, jak autorka velmi dobře prezentovala, v sobě tyto možnosti skrývá. Předloženou práci lze považovat za velmi podnětný příspěvek k problematice vlivu filosofie na ostatní vědy o člověku a vlastně i na chod lidské společnosti.

Vzhledem k výše uvedenému práci jednoznačně doporučuji k obhajobě.

Plzeň, 20. května 2014

PhDr. Stanislav Stark, CSc.

oponent